

Når vanerne er forskellige

AF DORTE AHLBERG ANDERSEN

“Integration – hvad snakker vi om?”. Vi snakker alt for meget. At føre snakken ud i livet og handle korrekt er straks en anden sag. For vi vil jo så gerne, ikke sandt – være gode og forstående og accepterende, hvis altså bare de andre agerer, som vi forventer, når vi nu er så gode. Men hvem er vi, hvem er de andre, og er integration forståelse og accept?

Selv føler jeg mig undervurderet, hvis jeg mærker pædagogisk accept, når jeg har regnet med ligestillet parløb.

Jeg opfatter en integration som vellykket, når den integrerede person indgår i et ligeværdigt samarbejde, som hviler på åben og positiv accept.

Det betyder, at jeg skal finde det nødvendigt at hitte ud af, hvad den anden mener om en fælles sag, før jeg tror, at min egen løsning er den eneste rigtige.

Denne øvelse er der nogle få, der behersker. De fleste af os skal lære det.

De helt små børn er bedst til det, indtil deres forbavselse over at møde andre holdninger end dem, de kender til i forvejen, “forklares” af andre. Derfra ændres den åbne accept til indsnævret, uinteressant afklarethed: Det ukendte, fremmede er dumt!

FORSKELLIGE VANER, LAV ACCEPT

Når vi taler om integration, tænker vi som regel på indvandrere og flygtninge. Vi diskuterer sprog- og kulturforskelle. Men vaner kan

godt være aldeles forskellige inden for vores egne grænser. Jeg har oplevet problemet med integration, når et barn fra en ganske almindelig provinsby er flyttet til en københavnsk forstad. Der er stor forskel på land og by. En anden dialekt og et anderledes sæt vaner er nok til, at accepten er lav.

Nu er det ikke en given forudsætning for integration, at folk tænker ens, men det er bydende nødvendigt at være åben over for ønsket om at afdække alle muligheder i et problem for at kunne løse det.

Vi behøver vel ikke alle at elske frikadeller? Eller at tale "rigtigt" dansk? Vigtigere er det, at samspillet er reelt og målet fælles.

Min egen baggrund som lærer i mange år for tosprogede børn har lært mig, at det er meget vigtigt, at børnene lærer at tale dansk. Og jo mere og bedre dansk, desto bedre. Men det er ikke nødvendigvis den bedste dansksprogbruger, der er den bedst integrerede.

Det hjælper gevaldigt, når børnene kan tale sammen uden alt for store vanskeligheder, men samhørigheden slutter, når vanerne er forskellige. Den dreng eller pige, der hjemmefra må deltage aktivt i det børneliv, vi kender, er bedst integreret, næsten uanset barnets danske sprogformåen. Det er utrolig vigtigt at lære dansk, når man skal bo og leve i Danmark, men lige så vigtigt er det at kende de danske normer, forholde sig til dem og leve med dem i den udstrækning, det er nødvendigt.

Det betyder ikke, at egne værdier skal glemmes eller opgives. Det betyder, at der skal være reel mulighed for at vælge, hvilke af de gamle kendte værdier (vaner) der skal bevares – og hvilke af de nye, man konfronteres med, der skal indarbejdes. En fantastisk tanke, hvis man kunne lære at skumme fløden fra flere kulturer og på den måde kunne tilpasse sig efter behov, uden at miste fodfæste.

Nogle kan, de fleste må lære sig det, og det tager tid. Lang tid.

For at være kvalificeret vælger må man nemlig være enten være

et uspoleret barn med kvalificerede forældre eller være i besiddelse af naturtalent, evner og styrke.

Den tillærte kvalificerede vælger skal vide en del! Om forskellige livsformer, om andre religioners indflydelse, om andre sprog, om uddannelse, om at kunne stille krav, om at leve op til krav – og om at tage ansvar.

Når børnene i skolen møder op uden at kunne tale dansk, selv om både de og deres forældre er født i Danmark, er det, set fra manges synspunkt, dumt og uforståeligt. For hvad skal vi dog gøre, hvis disse børn skal kunne nå at få en chance i det danske samfund? Ingen afgangseksamen, ingen uddannelse, intet arbejde.

På den anden side, det er desværre ingen garanti at kunne sproget og at have en god afgangseksamen, for mange af vore tosprogede elever bliver allerede bremset, når de søger praktikpladser. Lukket land for tosprogede!

Og de, der mod alle odds gennemfører gode uddannelser, har urimeligt svært ved at få ansættelser.

ÅBENHED OG SAMARBEJDE

I Danmark er mange mennesker bange for, at vi skal miste det danske særpræg og for, at det danske sprog skal blive ringere. Årsagen til den udvikling skulle være påvirkning fra bl.a. indvandrer kulturer og –sprog.

Jeg mener, at denne holdning er forkert og bremsende for en brugbar integration og med til at gøre Danmark til et land med en meget lille horisont.

For når det er så svært at finde rum og plads, kan det være svært at overbevise forældre om, at der *er* sammenhæng mellem åbenhed over for en, måske, ukendt verden og ønsket om succes for deres børn i fremtiden. For naturligvis må nye danskere ligesom gamle danskere være indstillet på åbenhed og samarbejde. Det går

ikke at lukke sig inde i egne kredse og samtidig have store ambitioner på børnenes vegne!

Men det tager tid. Vi skal lære meget – alle parter skal lære, at der ikke findes én løsning, men mange forskellige veje.. Ja, én af vejene til integration *er* et godt dansk sprog, men skal det være dansk, dansk og atter dansk?

Jeg tror det ikke. De børn, der klarer det danske sprog bedst, er også de børn, der har deres modersmål intakt, og dermed kontakt med deres egen baggrund og identitet.

Det betyder, at modersmåluudviklingen må ligge som grundlag for dansk sprog- og kulturlæring.

At undervise børn fagligt på deres modersmål og massivt i dansk som andetsprog vil give dem styrke i andetsproglæringen.

Jamen, det kan da ikke blive ved, er der mange, der indvender. Måske ikke, men indtil videre er der ikke gået lang tid, så den diskussion kan tages om et par generationer.

Indtil da må spørgsmålene være:

Hvordan lærer vi børnene dansk – uden at tage noget fra dem?

Hvordan kan vi udvikle og bruge den kæmperessource, det er at være flersproget?

Hvordan når vi forældrene uden fordomme?

Hvordan standser vi alle fordommene fra begge parter?

Hvordan møder man hinanden, når forudsætningerne er så forskellige?

Er det kun skolens og lærernes problem?

Er vi som lærere for dårlige til at formidle den sociale kompetence, der også er grundlaget for reel sproglæring?

For hvordan skal vi dog få lært de børn at tale dansk?

Jeg har prøvet i 20 år, og det er, kan jeg sige, ikke sådan ligetill!

Indvandrerbørn lærer ikke nødvendigvis dansk ved at lege med danske børn, sådan som nogle antager.

For det første leger de to grupper ikke altid uopfordret med hinanden. Det er vanskeligt at skabe reelle venskaber uden for skoletiden.

For det andet er det sprog, der formidles i det forum, ikke nær tilstrækkeligt.

Kommunikationen er vigtig, men progressionen er alt for langsom og upræcis. Der skal målrettes meget mere bevidst, og målene skal være meget håndfaste!

Men hvordan sætter man et håndfast mål, når det gælder sprogindlæring?

Der findes megen litteratur om dette. Tilbage står de stakkels folk i marken, der skal praktisere teorierne. Det er blandt andre undertegnede.

EVIGT EKSPERIMENTERENDE

Jeg har arbejdet på mange måder med tosprogede børn, dels med forskellige organisationsformer, dels med mange pædagogiske metoder.

Jeg har ikke fundet "den eneste ene" løsningsmodel. Vi må acceptere at være på vej hele tiden og på den måde evigt eksperimenterende.

Der er mange faglige delmål under den store paraply, som hedder : At lære dansk.

Man skal være sig disse bevidst og også koncentrere sig om at gøre det attråværdigt at lære dansk. Det skal føles nødvendigt og sjovt.

Samtidig er det vigtigt hele tiden at vide, at sprog ikke står alene.

Sprog er også kulturformidling og integration.

Når det er børn, der undervises, er det i høj grad hele familien, der skal inddrages. Det er nødvendigt, at skole og familie har fælles mål for barnets fremtid.

Dansk som andetsprog som fag skal respekteres på lige fod med andre fag, så det at lære sig dansk bliver tilsvarende højt prioriteret.

Det stiller krav til uddannelsesinstitutionerne.

Dels skal der uddannes flere kvalificerede undervisere på alle niveauer, dels skal der være tilbud om undervisning i dansk som andetsprog på alle uddannelser.

Det er vigtigt at opprioritere indvandrersprog statusmæssigt ved at uddanne flere f.eks. urdotalende danskere, sådan at dansk sprog- og kulturformidling kan formidles af både danskere og indvandre- re, og sådan, at det er prestigegivende at være flersproget, også når det andet sprog er et ikke europæisk indvandrersprog.

Det tager tid. Lang tid.

DORTE AHLBERG ANDERSEN F. 1949. LÆRER I FOLKESKOLEN SIDEN 1977. HAR ARBEJDET MED UNDERVISNING OG KOORDINERING AF UNDERVISNING FOR TOSPROGEDE BØRN SIDEN 1979. STUDIER I FREMMEDSPROGS- PÆDAGOGIK VED KBH. UNIVERSITET. HELTIDSÅRSKURSUS VED DLH I "UNDERVISNING AF ETNISKE MINORITETSGRUPPER".